

Петровська І.І.

доцент кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Посилення ролі інститутів громадянського суспільства в державі, на нашу думку, доцільно здійснювати на основі розповсюдження інформаційних матеріалів, оприлюднення фактів притягнення до відповідальності за правопорушення, заохочення повідомлень про зловживання тощо.

Зокрема Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції», містить розділ про участь громадськості в заходах щодо запобігання та протидії корупції. Фактично його наявність свідчить про те, що законодавець приділив цьому напрямку протидії особливу увагу.

Доцільно для більшої чіткості формулювання, на нашу думку, визначити, що суб'єктом протидії корупції може бути будь-яка особа, тобто встановити універсальне застосування антикорупційного законодавства. Свідома людина, побачивши протиправну діяльність мала б повідомити про це спеціально уповноважені органи. Тут варто також зазначити, що спеціально уповноважені суб'єкти протидії повинні відреагувати на такі повідомлення та взяти їх до провадження, перевірити вірогідність.

Для підвищення ефективності громадського контролю доцільно також вжити заходів щодо підвищення кваліфікації державних службовців, розробити вимоги до надання публічних послуг і акцентувати увагу на тому, що державні службовці «несуть службу» для захисту прав та свобод людини, а не людина існує для того, щоб її заставляли робити те, що надумає публічна посадова особа.

Фізичні особи, як суб'єкти протидії корупції та учасники громадського контролю, можуть бути активними тільки за наявності відповідних умов:

- 1) знань про свої права та можливості їх реалізації (наявності відповідної, повної достовірної інформації);
- 2) усвідомлення, фактичної наявності реальних засобів впливу на процес протидії корупції;
- 3) наявності факту корупційного правопорушення (відповідно до суб'єктивної оцінки);
- 4) наявності бажання повідомити про дане корупційне правопорушення.

Якщо перший і третій пункти можна сказати що іноді наявні, то 2) та 4) в нашому суспільстві фактично відсутні серед пересічних громадян.

Позитивним засобом протидії правопорушенням загалом є активна громадська позиція громадян. У країнах, де правоохоронні органи користуються авторитетом та повагою, а населення країни прагне забезпечити розвиток стабільної і стійкої держави, в якій воно буде впевненим в своїй безпеці та захищеності – протидія корупції буде ефективнішою. Тому, безперечно, важливим засобом попередження та протидії корупції є сприяння всіх владних інститутів держави у формуванні громадянського суспільства.

Законодавством передбачено положення про протидію корупції громадянами, проте не іноземцями та особами без громадянства (фізичні особи). На нашу думку, визнання суб'єктом протидії будь-якої фізичної особи, зробило б дану діяльність ефективнішою. Серед методів протидії можна виділити: звернення громадян, повідомлення про правопорушення уповноваженим правоохоронним органам, повідомлення в засобах масової інформації тощо.

Серед заходів протидії корупції ефективним, на нашу думку, є інформування населення про проведені антикорупційні заходи, про кількість одержаних повідомлень, про вжиті заходи протидії, притягнення винних осіб до відповідальності. Це право на інформацію про корупцію фактично закріплено в Законі України «Про засади запобігання та протидії корупції» і проявляється воно через: можливість запитувати та одержувати в установленому порядку від органів державної влади та органів місцевого самоврядування інформацію про діяльність щодо запобігання та протидії корупції; проводити, замовляти проведення громадської анти корупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів державної влади або органів місцевого самоврядування; брати участь у відкритих парламентських слуханнях з питань запобігання та протидії корупції; вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання та протидії корупції; проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання та протидії корупції; проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання та протидії корупції; здійснювати громадський контроль за дотримання законів, спрямованих на запобігання та протидію корупції, з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать чинному законодавству тощо.

Законом передбачено, що об'єднання громадян та їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни в діяльності щодо

запобігання, виявлення та протидії корупційним правопорушенням, можуть брати участь у діяльності щодо виявлення фактів вчинення корупційних правопорушень та встановлення осіб, які їх вчинили, у межах повноважень, визначених законом; повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних правопорушень спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, іншим органам протидії, керівництву та колективу підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення, а також громадськості. Також зазначено, що об'єднанню громадян, фізичній, юридичній особі не може бути відмовлено в наданні доступу до інформації стосовно компетенції суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання та протидії корупції, та основних напрямів їх діяльності.

- Участь громадськості у протидії корупції передбачає можливість отримання об'єктивної та достовірної інформації, та її поширення. Тут важливу роль повинні відігравати засоби масової інформації, але при умові їх незалежності від влади.

Звичайно, зміна сприйняття корупції в українському суспільстві – процес складний та довготривалий, проте протидіяти корупції необхідно перш за все на індивідуальному рівні – починаючи з конкретної особи (з себе), саме вироблення навичок протидії в кожного суб'єкта протидії корупції (фізичної особи) дозволить значно зменшити її прояви та побороти це негативне явище в суспільстві.

Література

1. [Про засади запобігання і протидії корупції](#) : Закон України від 07.04.2011 № 3206-VI / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 40. – ст.404

2. Про державну службу : Закон України від 16.12.1993 № 3723-XII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – № 52. – ст.490

3. Методичні рекомендації з питань запобігання та протидії корупції. Офіційний веб-сайт Голівдержслужби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.guds.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=89179&cat_id=57862

Петровська, І.І. Окремі питання здійснення громадського контролю за діяльністю суб'єктів публічного права у сфері протидії корупції в Україні [Текст] / І.І. Петровська // Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. / Ред.кол.: В.С.

Венедіков, А.М. Куліш, М.М. Бурбика; За ред.: В.С. Венедікова, А.М. Куліша. - Суми : СумДУ, 2014. - С. 54-57.